

grasslife

PADOMI DABISKO
ZĀLĀJU ATJAUNOŠANAI

**PĻAVAS AUGU
PIESĒJA**

PLĀVAS AUGU PIESĒJA

Plāvas augu piesējas metodes nozīme un izmantošanas nosacījumi

Dabiskās pļavas Latvijā ir saglabājušās ļoti maz, nelielās platībās un tālu cita no citas. Līdz ar mehānisku siena pļaušanas un vākšanas metožu ieviešanu un ganību un mājlopu skaita samazināšanos krasi samazinājušās savvaļas augu izplatīšanās iespējas. Lai atjaunotu pļavu vietā, kurā pļavu augājs zudis tā uzāršanas vai aizaugšanas dēļ, nereti nākas veikt pļavu augu piesēju. Tāpat savvaļas sugu ienese nepieciešama vēl atlikušajos dabiskajos zālājos, kuri atrodas apvidos ar lielu intensīvās lauksaimniecības zemju īpatsvaru, kā arī zemēs, kas agrāk izmantotas kā sētie zālāji. Šeit aprakstītā metode piemērota nelielu (līdz 0,5 ha) platību bagātināšanai ar Latvijas savvaļas sugu sēklām.

Ieteiktā metode izmantojama platībās, kurās nedominē ekspansīvas un invazīvas sugas un nav biezs kūlas vai sūnu slānis. Lai šādās platībās sētu savvaļas augus, vispirms nepieciešams ierobežot nevēlamās sugas un/vai jāatbrīvojas no kūlas slāņa. Neefektīva būs arī sēklu maisījuma sēšana nosusinātās kūdras augsnēs.

Lielākām platībām piemērotākas metodes: svaigi pļautas zāles, kas bagātīgi satur dabisko zālāju augu sēklas, izklāšana vai siena smalkumu izkaisīšana. Lai panāktu ātrāku pļavas augāja izveidošanos, vispirms iesakām veikt zvaguļu sēšanu vai arī kombinēt abas metodes.

Plāvas augu piesējas metodes process

Sēklu ieguve

Latvijas dabisko zālāju sēklas šobrīd nav iespējams iegādāties. Dabisko zālāju biotopu atjaunošanā un izveidē nav pieļaujama ārvalstīs radītu komerciālo zālāju sēklu maisījumu izsēja. Šādu maisījumu izmantošana var apdraudēt mūsu pašu savvaļas sugu ģenētisko daudzveidību.

Tā kā dabisko zālāju atjaunošanā un veidošanā izmantojamās sēklas šobrīd nav iespējams iegādāties, tās nepieciešams ievākt pašiem. Latvijā joprojām atrodamas vietas, kur savvaļas augu daudzveidība ir salīdzinoši liela – ceļmalas, grāvmalas, ūdeņu krastmalas un mežmalas, kā arī pašu īpašumā esošas plāvas, ilggadīgie zālāji vai vecas atmatas. Jūnijā, kad lielākā daļa augu ir pilnziedā, jānovērtē, kuras sugas izvēlētajā vietā ir bieži sastopamas un izmantojamās sēklu vākšanai. Ir svarīgi augus iepazīt un novērot ilgāku laiku, arī neziedēšanas laikā, kad augu jāspēj pazīt pēc citām pazīmēm. Sugu atpazīšanai var izmantot sugu noteicējus, piemēram, materiālu **“Kas aug dabiskās plāvās?”**. Augu iepazīšana dabā ar laiku palīdz saprast, kādos apstākļos sugas aug un kura no tām ir piemērota iesēšanai nolūkotajā vietā.

Sēklu ievākšana

Sēklu materiālu nepieciešams ievākt līdzīga mitruma un noēnojuma apstākļos, kāda ir plānotā apsējas teritorija. Sēklas ir jāievāc jūlija vidū vai vēlāk, kad tās ienākušas.

Vairums sēklu ir nogatavojušās jūlija otrajā pusē vai augustā. Jāņem vērā, ka sēklu nogatavošanās laiks gadu no gada būtiski atšķiras. Atšķirīgi ir arī augu ziedēšanas un sēklu nogatavošanās laiki dažādās Latvijas daļās. Sēklas vāc sausā, saulainā dienā ap pusdienlaiku, kad nožuvusi rīta rasa. Svarīgi nevākt lietainā laikā, jo sēklas būs grūti izžāvēt un tās var sabojāties un nebūt derīgas sēšanai.

Sēklu ievākšanai piemērota teritorija jūlijā. Tā ir vairāk nekā 20 gadus nearta, bet regulāri pļauta platība, kurā sugas “ienākušas” pašas. Šāda platība ir ļoti piemērota, lai tajā atgrieztos augusta vidū ievākt sēklas – savvaļas burkānam *Daucus carota*, lielajai dzelzenei *Centaurea scabiosa*, plāvas dzelzenei *Centaurea jacea* un ārstniecības ancītim *Agrimonia pilosa*.

Gatavās sēklas

Ja, pieskaroties ziedkopai, no tās viegli atdalās sēklas, tās ir gatavas. Tas arī jāņem vērā, ievācot sēklu materiālu. Ir jārikojas uzmanīgi, lai sēklas neizbirtu zemē un neievāktu tukšas ziedkopas.

Pie šādiem viegli birstošiem augiem pieder, piemēram, lielziedu vīgrieze, kalnu āboliņš un ārstniecības ancītis. Atsevišķām sugām, piemēram, savvaļas burkānam, arī nobriedušas sēklas diezgan stingri paliek piesaistītas pie auga. Gatavām sēklām jābūt sausām, brūnām un stingrām.

Daļai augu, kuriem sēklas neizbirst drīz pēc nogatavošanās, tās var ievākt ilgāku laiku. Turpretī daļai augu, kam sēklas “apriktas” ar lidpūkām, tās jāievāc īsā laikā – tūlīt pēc nogatavošanās. Tādi ir, piemēram, matainā vēlpiene un zemā raudupe.

Ieteikums

Nofotogrāfējot visas darbības, piemēram, augus, kuru sēklas plānots ievākt, vai sēklu ievākšanas procesu, attēli kalpos plāvas izveidošanas stāsta izveidei. Tas palīdzēs analizēt pieļautās kļūdas un būs kā pieredzes materiāls, ar kuru dalīties.

PLĀVAS AUGU PIESĒJA

Augiem, kuriem sēklas ienākas pākstīs, tās var ievākt arī pirms pilnas gatavības – pazaļas pākstīs. Tādi ir, piemēram, dedestiņas un vīķi.

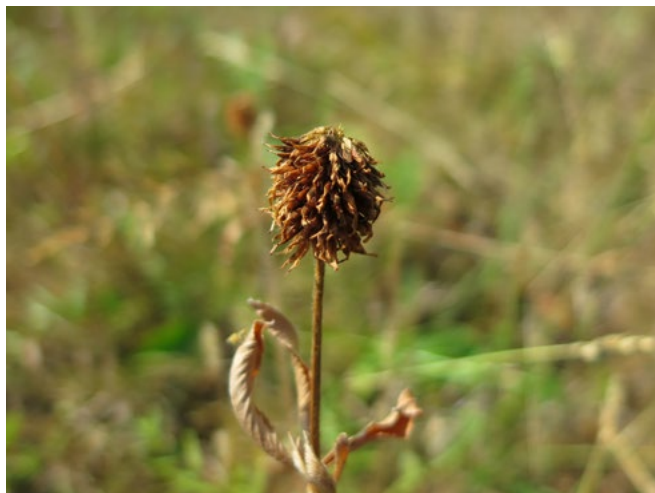
Gadījumā, ja tiek ievāktas negatavas pākstīs, jāievāc arī daļa stumbra. Žāvēšanas procesā augi uzsūks nepieciešamās barības vielas un mitrumu no stumbra un nobriedinās sēklas. Daudziem augiem, sevišķi tiem, kuriem raksturīgas vārpveida ziedkopas (piemēram, vārpu veronikai, vīrcelēm, nārbuļiem), sēklas ienākas pakāpeniski – ziedkopas apakšā sēklas var būt jau izbīrušas, bet augšējie ziedi vēl tikai zied. Tādā gadījumā labāk ievākt visu vārpu brīdī, kad vidējā daļā attīstījušās sēklas un sēklas “nogatavināt” mājās, izklājot uz papīra.

Gatavas sēklas viegli atdalās no auga. Attēlā – plāvas dzelzenes *Centaurea jacea* sēklas

Gatavas lielziedu vīgriezes *Filipendula vulgaris* sēklas

Gatavas kalnu āboliņa *Trifolium montanum* sēklas

Sēklu ievākšana

Sēklas ievāc, notraucot tās ar roku, nogriežot ziedkopas ar gatavajām sēklām. Ja sēkla ir pākstī, tās var ievākt ar visu pāksti.

Sēklu ievākšanas process

Ievācamo sēklu daudzums

Lai sēklu vākšanai nebūtu negatīva ietekme uz sēklu vākšanas vietu, ir jāatstāj vismaz viena trešā daļa augu sēklu nenolasītas, tādējādi daļai dodot iespēju palikt sēklu augšanas vietā. Pastāv arī otra metode: konkrētajā plāvā, kurā tiek vāktas sēklas, pirmajā gadā tas jādara vienā plāvas pusē, bet nākamajā gadā – otrā pusē. Jārēķinās, ka sēklas ir ļoti vieglas, un ieteicamā savvaļas sēklu izsējas norma ir 4–5 g/1 m². Tātad, 0,1 ha apsēšanai nepieciešami 4 kg sēklu.

Sēklas nedrīkst ievākt vietās, kur konkrētas sugas augu ir pavisam maz, īpaši, ja zināms, ka šo augu populācija te ar laiku ir nonākusi tuvu iznīkšanas robežai. Nedrīkst ievākt arī īpaši aizsargājamu augu sugas, jo tas var neatgriezeniski iznīcināt sugas atradni.

Augi sēklu vākšanai

Šeit ir apkopota informācija par savvaļas sugām, kuras ir viegli atpazīstamas, salīdzinoši bieži sastopamas un to sēklas ir viegli ievācamas.

Sugas nosaukums latviešu valodā	Sugas nosaukums latīņu valodā	Augsnes mitruma apstākļi	Noēnojuma apstākļi
Ārstniecības ancītis	<i>Agrimonia eupatoria</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Rasaskrēsliņš	<i>Alchemilla sp.</i>	mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Krūmāja sīpols	<i>Allium oleraceum</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Pērkonamoliņš	<i>Anthyllis sp.</i>	sauss	saulains
Parastā smaržzāle	<i>Antoxanthum odoratum</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Ārstniecības pātaine	<i>Betonica officinalis</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Parastais vizulis	<i>Briza media</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Kamolainā pulkstenīte	<i>Campanula glomerata</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Plāvas pulkstenīte	<i>Campanula patula</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Plāvas dzelzene	<i>Centaurea jacea</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Lielā dzelzene	<i>Centaurea scabiosa</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains
Parastā smaržmētra	<i>Clinopodium vulgare</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Parastā sekstaine	<i>Cynosurus cristatus</i>	mēreni mitrs	saulains
Savvaļas burkāns	<i>Daucus carota</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains
Dzirkstelīte	<i>Dianthus deltooides</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Plāvas auzene	<i>Festuca pratense</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Sarkanā auzene	<i>Festuca rubra</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Lielziedu vīgrīze	<i>Filipendula vulgaris</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Baltā madara	<i>Galium album</i>	saulains - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Ziemeļu madara	<i>Galium boreale</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Plāvas bitene	<i>Geum rivale</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Plankumainā asinszāle	<i>Hypericum maculatum</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots

PLĀVAS AUGU PIESĒJA

Divšķautņu asinszāle	<i>Hypericum perforatum</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Vītolu staģe	<i>Inula salicina</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Kalnu norgalvīte	<i>Jasione montana</i>	sauss	saulains
Tīruma pēterene	<i>Knautia arvensis</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Plāvas dedestiņa	<i>Lathyrus pratensis</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains
Matainā vēlpiene	<i>Leontodon hispidus</i>	mēreni mitrs	saulains
Parastā pīpene	<i>Leucanthemum vulgare</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Parastā vīrcele	<i>Linaria vulgaris</i>	sauss	saulains
Ragainais vanagnadziņš	<i>Lotus corniculatus</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains
Spulgnaglens	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Birztales nārbulis	<i>Melampyrum nemorosum</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Tīruma blaktene	<i>Ononis arvensis</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains
Šaurlapu ceļteka	<i>Plantago lanceolata</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains
Vidējā ceļteka	<i>Plantago media</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Gaiļbiksite	<i>Primula veris</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Parastā brūngalvīte	<i>Prunella vulgaris</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Kodīgā gundega	<i>Ranunculus acris</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Zvagulis	<i>Rhinanthus sp.</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Plāvas skābene	<i>Rumex acetosa</i>	mēreni mitrs	saulains
Mazā skābene	<i>Rumex acetosella</i>	sauss	saulains
Parastā čīkstene	<i>Sedum maxium</i>	sauss	saulains
Ķīmeņlapu selīna	<i>Selina carvifolia</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Zilganā soslērīja	<i>Sesleria caerulea</i>	sauss - mitrs	saulains
Nokarenā plaukšķene	<i>Silene nutans</i>	sauss	saulains
Dzeltenā zeltgalvīte	<i>Solidago virgaurea</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Plāvas vilkmēle	<i>Succisa pratensis</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Lielais māršils	<i>Thymus ovatus</i>	sauss	saulains
Plāvas plostbārdis	<i>Tragopogon pratensis</i>	mēreni mitrs - mitrs	saulains
Tīruma āboliņš	<i>Trifolium arvense</i>	sauss	saulains
Zeltaņķīpsis āboliņš	<i>Trifolium aureum</i>	sauss	saulains
Kalnu āboliņš	<i>Trifolium montanum</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains
Plāvas āboliņš	<i>Trifolium pratense</i>	mēreni mitrs	saulains - daļēji noēnots
Vārpu veronika	<i>Veronica spicata</i>	sauss	saulains
Vanagu vīķis	<i>Vicia cracca</i>	sauss - mitrs	saulains - daļēji noēnots
Lipīgā sveķene	<i>Viscaria vulgaris</i>	sauss - mēreni mitrs	saulains

PLĀVAS AUGU PIESĒJA

Sēklu žāvēšana

Ievāktās sēklas un ziedkopas ir jāžāvē sausā, labi vēdināmā telpā, izklātas uz papīra, ne tiešā saules gaismā. Sēklu žāvēšanas ilgumu ietekmē to gatavības pakāpe un gaisa mitrums sēklu vākšanas laikā, bet vidēji tas ir 10 dienas. Daļa sēklu žāvēšanas laikā no ziedkopām izbirst, tādēļ pēc žāvēšanas svarīgi savākt arī izbirsušās.

Sēklu iepakošana

Izžāvētas, sausas sēklas iepako papīra maisiņos, paciņās vai aploksnēs. Sēklas ir iespējams uzglabāt arī stikla burciņās vai plastmasas maisiņos. Tādā gadījumā nepieciešams pārliecināties, ka sēklas ir pilnībā izžuvas un mitruma ietekmē nesāks pelēt. Paciņā drīkst likt gan ziedkopas ar vēl neizbirsušām sēklām, gan tīras sēklas.

Sēklu uzglabāšana

Līdz izsēšanai iepakotās sēklas jāuzglabā sausā telpā ar stabilu temperatūru. Sēklas ir jāizsēj oktobrī (vēlākais novembrī) sēklu ievākšanas gadā. Sēklu materiāla uzglabāšana ilgāk nav vēlama, jo savvaļas sugu sēklas var strauji zaudēt dīgspēju un tās var apēst kukaiņi, kuru oļiņas jau var būt sadētas ievāktajā sēklu materiālā. Tā kā daudziem savvaļas augiem nepieciešama aukstuma stratifikācija, sēklām nepieciešama pastāvīga, zema temperatūra, lai tajās ierosinātu dīgšanu. Vislabāk šādus apstākļus var nodrošināt tieši plāvā, tāpēc svarīgi tās izsēt sēklu vākšanas gada rudenī.

Savvaļas augu sēšanai piemērotas vietas

- Vieta, kura lielāko dienas daļu ir saules apspīdēta;
- Vieta, kurā nav nevēlamu ekspansīvu vai invazīvu augu, piemēram, suņuburkšķi, gārsas, pienenes, slotiņu cīesas, Kanādas zeltslotiņas vai daudzlapu lupīnas. Šīs sugas nomāc dabisko plāvu augu attīstību;

- Vieta, kurā zāle ir skraja un graudzāļu velēna nav pārāk blīva;
- Vieta, kurā nav uzkrāties blīvs kūlas un sūnu slānis. Ja tāda ir izvēlēta, vispirms nepieciešams to iekopt, novācot gadu gaitā uzkrājušos kūlu un sūnas.

Vietas sagatavošana pirms sēklu sējas

- Pirms sēklu piesējas zālājam ir jābūt zemu nopļautam, zālei – novāktai;
- Pēc nopļaušanas un novākšanas ir jāveic vairākkārtēja ecēšana ar ganību ecēšām vai augsnes kultivatoru tā, lai atsegtā augsne būtu vismaz 50% no apsējamās platības. Augsnes ecēšanu iespējams aizstāt ar intensīvāku noganišanu;
- Sēklu piesēju var veikt arī vietās, kur augsne safrēzēta vai veikta velēnas noņemšana.

Sagatavota vieta pirms sēklu izsējas – zāle zemu nopļauta un novākta, saecēta ar ganību ecēšām [atsegtās augsnes īpatsvars aptuveni 60%]. Vēl jāveic velēnas kumšķu nolasīšana un augsnes nolīdzināšana vai nogrābšana.

Ieteicams izpētīt vietu, kurā plānots veikt sugu piesēju, vispirms pierakstot, kādi augi tur jau ir sastopami. Pēc tam ierīko 5–10 1m² lielus parauglaukumus, kuros saskaita, cik daudz dažādu sugu augi tajā aug, pierakstot to nosaukumu un atzīmējot to sastopamību (daži eksemplāri, maz, vidēji, daudz). Nepieciešams nofotografēt parauglaukumu un pierakstīt fotografēšanas virzienu, kā arī iezīmēt parauglaukumu vietas dabā (piemēram, atzīmējot attālumu no kāda orientiera [15 m uz D no lielā bērza] vai ar mietiņu). Situācijas dokumentēšana parauglaukumos palīdzēs saprast, kuras sugas zālājā bija sastopamas jau iepriekš un kuras parādījušās pēc sēklu ieneses.

PLĀVAS AUGU PIESĒJA

Atsevišķu sugu ienešana zālājā

Ja nav pieejama tehnika augsnes ecēšanai vai kultivēšanai, nelielus augsnes atsegumus iespējams var veidot ar stingru grābekli, kapli vai citu darbarīku. Sugas var piesēt arī nolīdzinātos kurmju vai mežacūku rakumos.

Nelielu atklātas augsnes laukumiņu veidošana augu iesēšanai zālājā

Sēklu izsēšana

- Ievāktās sēklas sajauc, veidojot sēklu maisījumu. Ja zālājs ir neviendabīgs (ir mitrākas vai ēnainākas vietas), tad veido vairākus sēklu maisījumus, ņemot vērā ievāktu augu ekoloģiju [skat. informāciju par konkrētās sugas augsnes mitruma un noēnojuma apstākļiem]. Mēreni mitrām, saulainām vietām ir viens sēklu maisījums, ēnainākām – cits.
- Sēklas izsēj vasaras beigās vai rudens sākumā (vislabāk oktobrī) ar izsēju līdz 4–5 g/m². Tā kā pat nelielas platības, piemēram, 0,1 ha apsēšanai nepieciešami 4 kg sēklu, šādu sēklu daudzumu savākt ir liels darbs. Ja sēklu materiāls nav ievākts pietiekoši daudz, tās izsēj slejās vai laukumos.

4 grammi sēklu

- Ja sēklas savāktas ar visām ziedkopām un siena smalkumiem, tad izsētā materiāla apjoms ir jāpalielina līdz 15–25 g/m².
- Sēklu materiālu vēlams sajaukt ar irdeni, mazauglīgu augsni – vislabākā augsne sēklu sajaukšanai iegūstama dabiskajā pļavā – vietās, kur veikta augsnes frēzēšana, nosusināšanas darbi (grāvju rakšana) vai pieejama augsne no kurmju rakumiem. Dabisko pļavu augsne pati par sevi satur nozīmīgu savvaļas augu sēklu banku, kā arī satur veselu virkni mikroorganismu, kuriem ir būtiska loma savvaļas augu attīstībā. Tāpat dabisko pļavu augsne var palīdzēt risināt situāciju gadījumos, kad nepieciešamo sēklu izsēšanas normu nevar nodrošināt ar savākto sēklu daudzumu. Augsni nedrīkst ņemt no vietām, kurās dominē invazīvas vai ekspansīvas sugas. Sēklu sajaukšanai nav piemērota arī dārza melnzeme un komposts, kas satur ļoti daudz nezāļu sēklas, kas nomāks pļavas augu attīstību.

PLĀVAS AUGU PIESĒJA

Sēklu materiāls, sajaukts ar mazauglīgu augsni

- Izsējot sēklu materiālu, izsēju ir jākoncentrē vietās ar atklāto augsni;
- Pēc sēklu izsēšanas ir jāveic augsnes pievelšanu vai piemīdīšanu (ja platība neliela). Tā kā lielai daļai dabisko zālāju augu sēklas ir sīkas un tās dīgst gaismā, tās nevajag ierušināt.

Apsēts atklātas augsnes laukumiņš

Savvaļas augu stādu audzēšana

Liela daļa savvaļas augu ir daudzgadīgi un to attīstība norit ļoti lēni. Īpaši pirmajā gadā to dīgsti ir konkurēt mazspējīgi, tāpēc nereti tie neiztur citu augu konkurenci un plāvā neizdzīvo. Lai palīdzētu šiem augiem izdzīvot, sēklu vietā plāvā var izstādīt to stādus. Lai iegūtu spēcīgus stādus, rudenī sēklas izsēj uz paplātes, kas piepildīta ar mazauglīgu augsni. Pa ziemu tās tur neapkurināmā siltumnīcā, ik pa laikam uzliekot sniega kārtiņu. Pavasarī uzsāk to laistīšanu, uzturot augsni pastāvīgi mitru (ne slapju!) un seko līdzī dīgstu attīstībai. Kad dīgsti pietiekoši paaugušies, tos izpiķē podiņos. Šādi uzmanot augus, iespējams ievērojami veicināt to attīstību un sekot līdzī rezultātam. Kad augi attīstījuši pietiekami spēcīgu sakņu sistēmu, tos izstāda vēlamajā vietā, vienas augu sugas stādot nelielās grupiņās. Pēc izstādīšanas augus aplaista.

Atsevišķu sugu diedzēšana uz paplātes

PLĀVAS AUGU PIESĒJA

Grupiņā izstādītas pļavas vilkmēles *Succisa pratensis* vienu gadu pēc iesēšanas.

Rudenī apsētā platība pat nākamā gada jūnijā sākumā var izskatīties bezcerīga. Tajā var būt sadīgušas dažnedažādas nezāles, kuras jācenšas izravēt vai applaut, bet sētie pļavu augi vēl būs sīki un nepamanāmi.

Turpmākā uzturēšana

Lielākā daļa pļavas augu ir daudzgadīgi un to dīgsti attīstās lēni, tāpēc var rasties sajūta, ka sēklu piesēšana nav devusi vēlamo rezultātu. Piemēram, parastā pīpene, pārkonamoliņš un dzirkstelīte uzzied otrajā gadā, kamēr ārstniecības pātaine vai pļavas vilkmēle pirmo reizi var uzziedēt arī trīs vai pat četrus gadus pēc iesēšanas. Daudziem pļavu augiem pirmajos gados ir nepieciešams attīstīt sakneņus un uzkrāt barības vielas. Tie uzzied tikai tad, kad ir pietiekoši attīstījušies, lai spētu ražot un izplatīt sēklas.

Daļa augu var sadīgt pēc vairākiem gadiem, tāpēc platība ir jānovēro vairākas sezonas, bet, ja nepieciešams, jāatkārto augsnes sagatavošana un sēšana. Ja pēc vairākiem mēģinājumiem nav redzams progress, iespējams, zālājs ir pārāk auglīgs un nav piemērots pļavas izveidei.

Ja jaunie dīgsti neizkaltīs, neies bojā spēcīgās lietavās vai necietīs no kukaiņu vai gliemežu uzbrukumiem, pēc diviem mēnešiem tā pati platība būs jau pilnībā aizzēlusi – šeit sadīgušas pīpenes, raspodiņi, brūngalvītes, raudenes, pārkonamoliņi, pļavas ķīmenes un citi pļavu augi. Tomēr līdz to ziedēšanai paies vēl vismaz gads.

PLAVAS AUGU PIESĒJA

Ja pirmajā gadā pēc sēklu izsēšanas ir izteikti sauss pavasaris, vēlams sēšanas vietas laistīšana, lai palīdzētu dīgstiem izdzīvot. Ja sēšana veikta uz pilnībā atsegta augšnes, tad vēlams to pārklāt ar plānu sienu kārtiņu, lai jaunos un trauslos dīgstus iespējami pasargātu no izdegšanas un spēcīgām lietavām.

Ja nākamās vasaras sākumā apsētajā platībā lekni sazēlušas graudzāles vai nezāles, pirmo pļaušanu ar zāles savākšanu veic maija beigās vai jūnija sākumā. Ja iesētie pļavu augi nav nevēlamo augu nomākti, pļaušanu veic laikā, kad lielākā daļa sēto augu jau noziedējuši un nogatavinājuši sēklas. Pat, ja pirmajā gadā tiem ziedkopas neizveidojas, ļaujot tiem iziet pilnu attīstības ciklu, nākamajā gadā tie būs stiprāki un konkurētspējīgāki. Tas nozīmē, ka zāles pļaušanas biežums apsētajā platībā būs atkarīgs no tā, kā konkrētajā gadā notiks veģetācijas attīstība. Visbiežāk mēreni mitri zālāji jāpļauj 1–2 reizes gadā, ik reizi zāli savācot. Ja teritoriju iespējams noganīt,

tad vēlams kombinēt apsaimniekošanas veidus – pļaut jūlijā, bet vasaras beigās veikt atāla noganīšanu. Lopi ir ļoti nozīmīgi sēklu pārnēsēji un sēklu dīgšanai nepieciešamu atklātas augšnes fragmentu veidotāji – ganītās platībās sugu “ienākšana” mēdz notikt ātrāk.

Ja zāle ir nepieciešama lopbarības ieguvei vai agrāka pļaušana ir nepieciešama atsevišķu sugu izplatības mazināšanai, tad daļu pļavas var pļaut sienu vākšanai piemērotā laikā vai pirms nevēlamo sugu izziedēšanas, bet sugām bagātākās vietās atstāj nepļautas, lai vismaz daļā pļavas augi var izziedēt un nogatavināt sēklas. Tās nopļauj atāla pļaušanas vai noganīšanas laikā vai atstāj nepļautas, ja to platība nav lielāka par 0.1 ha un ja iespējams nodrošināt, ka nepļautie laukumi ik gadu tiek atstāti citā pļavas vietā.

Lai atjaunotu zālāja sēklu banku, vēlams sienu pļauja ar zāles ārdīšanu.

Dabas aizsardzības pārvaldes eksperte Agnese Priede pielietoja pļavas augu piesējas metodi un secina:

“Spriežot pēc mazā eksperimenta rezultātiem, sugām bagātu zālāju var panākt ne ātrāk kā piecu gadu laikā. Dažas sugas var parādīties vēl vēlāk. Redzamie rezultāti nav gaidāmi gada vai pāris gadu laikā. Metodes īstenošana ir ilgtermiņa ieguldījums.”

Materiālu sagatavoja projekta GrassLIFE eksperti, balstoties zinātniskajā literatūrā un projekta laikā gūtajā pieredzē.

No 2017. līdz 2023. gadam Latvijas Dabas fonds sadarbībā ar Latvijas Universitāti, Vides Risinājumu institūtu un 12 lauku saimniecībām visā Latvijā piedalījās ES LIFE programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras līdzfinansētā projektā “GrassLIFE: Zālāju atjaunošana un to dažādas izmantošanas veicināšana”. Projekta mērķis ir palīdzēt Latvijā saglabāt vērtīgās un izzūdošās dabiskās pļavas – atjaunot tās un veicināt tajās dabai draudzīgu saimniekošanu.

Vairāk informācijas par projektu GrassLIFE:

www.grasslife.lv

grasslife

